

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Briefing Paper 7/2015

K aktuálním tématům ČNB: dopadová studie o vstupu ČR do bankovní unie a referenční úroková sazba PRIBOR

—

Duben 2015

K aktuálním tématům ČNB: dopadová studie o vstupu ČR do bankovní unie a referenční úroková sazba PRIBOR

—

Kryštof Kruliš

Duben 2015

Briefing paper byl vypracován v rámci projektu Raising media awareness on the EU economic agenda pro pracovní setkání s Miroslavem Singerem, guvernérem České národní banky. Projekt byl podpořen Friedrich Naumann Foundation for Freedom.

Friedrich Naumann
STIFTUNG **FÜR DIE FREIHEIT**

© 2015 Asociace pro mezinárodní otázky. Všechna práva vyhrazena. Názory vyjádřené v textu nejsou oficiálním stanoviskem vydavatele.

Bankovní unie a Česká republika

V roce 2014 pokračovalo postupné vytváření bankovní unie. V listopadu 2014 byl coby jeden z pilířů bankovní unie spuštěn tzv. jednotný kontrolní mechanismus a Evropská centrální banka (ECB) začala přímo dohlížet nad nejvýznamnějšími bankami států eurozóny.

Přestože ČR se prozatím do bankovní unie nezapojila, primární kontrole ze strany ECB podléhají od listopadu 2014 i pobočky bank zařazených na seznam významných bank eurozóny, tedy například včetně v ČR působících poboček nizozemské ING Bank nebo německé Commerzbank.

Zdroj: Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)¹

Programové prohlášení vlády s odkazem na úzké propojení českého finančního sektoru s evropským zdůrazňuje záměr aktivně hájit zájmy České republiky ve vznikající bankovní unii, včetně přípravy na přistoupení.² V rámci toho byla vypracována dopadová studie, projednaná vládou 9. února 2015, která nedoporučila v daném stádiu vstup ČR do bankovní unie a navrhla pro Česko „vyčkávací taktiku“ s případným novým posouzením dopadů s odstupem 18 měsíců.³ Za handicap dopadové studie lze považovat její zpracování orgány státu a nikoliv nezávislou vědeckou institucí.

Dopadová studie mj. konstatuje, že:

- Český bankovní sektor lze dle vybraných indikátorů dopadové studie, ve srovnání s řadou jiných členských států EU, považovat za stabilnější.⁴
- V rámci 40 vybraných faktorů bankovního dohledu, regulace a finanční stability pouze dva faktory (i) *Udělování bankovních licencí – účast na schvalování všech žádostí o licenci v rámci celé Bankovní unie*, a (ii) *posuzování nabývání kvalifikovaných účastí – účast na schvalování kvalifikovaných účastí v rámci celé bankovní unie*, vyzněly jednoznačně pro vstup ČR do bankovní unie. Zbylé byly vyhodnoceny nepříznivě nebo neutrálně. Jednoznačně nejkonzervativnějším způsobem (tedy „proti vstupu“) postupovala při řazení jednotlivých faktorů Česká národní banka. Za faktory proti vstupu

¹ Asociace pro mezinárodní otázky (AMO). *Agenda pro českou zahraniční politiku 2015*, s. 31. Dostupné online na: <http://www.amo.cz/publikace/agenda-pro-ceskou-zahranicni-politiku-2015.html>.

² Vláda ČR. *Programové prohlášení vlády*. Dostupné online na: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-vlady-cr-115911>.

³ MF ČR ve spolupráci s MZV ČR, ÚV ČR a ČNB. *Studie dopadu účasti či neúčasti ČR v bankovní unii*. Únor 2015. Dostupné online na: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/bankovnictvi/zakladni-informace/2015/studie-dopadu-ucasti-ci-neucasti-cr-v-ba-20801>.

⁴ Ibid.

Briefing Paper 7/2015

K aktuálním tématům ČNB: dopadová studie o vstupu ČR do bankovní unie a referenční úroková sazba PRIBOR

–
Duben 2015

považovala i takové, které jiné instituce (Úřad vlády a Ministerstvo zahraničních věcí) považovaly za pozitivní.⁵

- Ani z pohledu problematiky řešení krizí bankovního sektoru nebyl vstup do bankovní unie považován za výhodný. Stal by se jím pouze v případě potenciální potřeby financovat záchranu větší banky působící v ČR. Stávající informace dle studie ten vývoj ale nenaznačují.⁶

Referenční úroková sazba PRIBOR

Česká bankovní asociace charakterizuje PRIBOR coby průměrnou sazbu, za kterou jsou banky ochotny si navzájem půjčit peníze na mezibankovním trhu, například pokud jedna banka přechodně prostředky nepotřebuje a jiná ano.⁷ Za faktory ovlivňující PRIBOR uvádí v první řadě tzv. dvoutýdenní měnovou politickou sazbu České národní banky, která je doplněna o takové tržní faktory, jako jsou likviditní premie, kreditní riziko protistrany či zahraniční vlivy.⁸

PRIBOR (*PRague InterBank Offered Rate*) je referenční hodnota úrokových sazeb na trhu mezibankovních depozit, kterou pro Czech Forex Club počítá (fixuje) kalkulační agent z kotací referenčních bank pro prodej deposit (*offer*), a to podle algoritmu uvedeného v příslušných pravidlech ČNB.

Zdroj: ČNB.⁹

⁵ Studie dopadu účasti či neúčasti ČR v bankovní unii.

⁶ Ibid.

⁷ Česká bankovní asociace. *Fakta o PRIBORu*. Dostupné online na <https://www.czech-ba.cz/fakta-o-priboru>.

⁸ Ibid.

⁹ ČNB. *Pravidla pro referenční banky a výpočet (fixing) referenčních úrokových sazeb PRIBOR a PRIBOR*, bod I. 1.4. 2015 (s účinností od 1. 7. 2015). Dostupné online na:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2015/download/vestnik_2015_03_20315610.pdf.

Briefing Paper 7/2015

K aktuálním tématům ČNB: dopadová studie o vstupu ČR do bankovní unie a referenční úroková sazba PRIBOR

–
Duben 2015

Pravidla. Základní pravidla pro vytváření referenční úrokové sazby PRIBOR stanoví Česká národní banka v příloze úředního sdělení, které vychází ve věstníku ČNB. Aktuálně jde o pravidla z 15. srpna 2013,¹⁰ která budou od 1. července 2015 nahrazena již vydanými pravidly z 1. dubna 2015.¹¹ Nová pravidla oproti předchozí verzi již nadále nestanoví postup pro počítání sazby pro nákup (*bid*) depozit PRIBID (*PRague Interbank BID rate*), která se dle stávajících pravidel bude určovat do konce června 2015. Referenční banky proces vytváření a poskytování kotací upravují rovněž ve svých vnitřních předpisech.

Rigidita skupiny referenčních bank. V současné době se na kotaci PRIBORu podílí šest (6) referenčních bank. Tato skupina není uzavřená, ale příslušná pravidla jsou nastavena spíše konzervativně a ve prospěch zachování členství stávajících účastníků:

- O udělení statutu referenční banky rozhoduje Czech Forex Club po konzultaci s Českou národní bankou a stávajícími referenčními bankami.¹²
- Na udělení statutu referenční banky není právní nárok a Czech Forex Club nemusí zamítnutí žádosti zdůvodňovat.¹³
- Odebrání statutu referenční banky by naopak Czech Forex Club musel zdůvodnit a nadto není možné tento statut odebrat za jakékoliv porušení pravidel, ale jen v případě jejich „hrubého nebo opakovaného porušení“.¹⁴

Nevýhody existence jen šesti referenčních bank. Stávající počet šesti referenčních bank je nevýhodný v tom, že jde o minimální počet, který umožňuje kalkulačnímu agentu nepřihlížet k jedné nejvyšší a jedné nejnížší kotované sazbě.¹⁵ Pokud jedna z referenčních bank svou kotaci pro příslušnou splatnost neposkytne, nelze tento postup využít a kalkulační agent musí přihlížet ke všem odevzdaným kotacím. Popřípadě sazbu vůbec nestanovit, obdrží-li méně než čtyři kotace.

¹⁰ ČNB. *Pravidla pro referenční banky a výpočet (fixing) referenčních úrokových sazeb PRIBOR.*

15. 8. 2015 Dostupné online na:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2013/download/v_2013_06_20613610.pdf.

¹¹ *Pravidla pro referenční banky a výpočet (fixing) referenčních úrokových sazeb PRIBID a PRIBOR.*

¹² *Pravidla pro referenční banky a výpočet (fixing) referenčních úrokových sazeb PRIBID a PRIBOR,* čl. II. 2.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ *Ibid.* čl. III.

¹⁵ *Ibid.* čl. VI. 4. b). Hodnoty referenčních sazeb PRIBOR se počítají pro jednotlivé stanovené splatnosti jako matematický aritmetický průměr jednotlivých kotací referenčních bank.

Briefing Paper 7/2015

K aktuálním tématům ČNB: dopadová studie o vstupu ČR do bankovní unie a referenční úroková sazba PRIBOR

–
Duben 2015

Referenční banky
Česká spořitelna, a.s.
Československá obchodní banka, a.s.
Expobanka CZ a.s.
Komerční banka, a.s.
Raiffeisenbank a. s.
UniCredit Bank Czech Republic, a. s.

Zdroj: ČNB¹⁶

PRIBOR není postaven na skutečných transakcích. Podle České bankovní asociace to není možné s ohledem na nedostačující množství příslušných transakcí na mezibankovním trhu.¹⁷ V případě, že referenční banka nemá ze svých transakcí informace o cenách půjček jiným referenčním bankám, zakládá svou kotaci na svém odhadu při použití odborné péče a znalosti trhu.¹⁸

Případy manipulace s LIBOR a EURIBOR. Období po finanční krizi přineslo i řadu odhalených rozsáhlých manipulací se světovými referenčními sazbami, zejména londýnskou mezibankovní nabídkovou sazbou LIBOR a eurovou mezibankovní nabídkovou sazbou EURIBOR. Vedly i k udělení vysokých pokut bankám, například britské Barclays¹⁹ nebo švýcarské UBS AG²⁰.

LIBOR (*London Interbank Offered Rate*) je jednou z nejdůležitějších referenčních sazeb ve světové ekonomice, která je klíčová i v USA. Je kalkulovaná Britskou bankovní asociací (*British Banker's Association*) a měla by odpovídat ceně nezajištěných půjček na londýnském mezibankovním trhu.

Zdroj: CGTC²¹

¹⁶ ČNB. *Seznam referenčních bank pro výpočet (fixing) referenčních sazeb PRIBID a PRIBOR.*

Dostupné online na: https://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/penezni_trh/pribor/seznam_refer_bank.html.

¹⁷ Česká bankovní asociace. *Fakta o PRIBORu.* Dostupné online na <https://www.czech-ba.cz/fakta-o-priboru>.

¹⁸ *Pravidla pro referenční banky a výpočet (fixing) referenčních úrokových sazeb PRIBOR*, bod I. b).

¹⁹ Srov. např. pokuta 200 milionů USD od amerického regulátora CFTC z ledna 2012. CFTC. *CFTC Orders Barclays to pay \$200 Million Penalty for Attempted Manipulation of and False Reporting concerning LIBOR and Euribor Benchmark Interest Rates.* Dostupné online na: <http://www.cftc.gov/PressRoom/PressReleases/pr6289-12>.

²⁰ Srov. např. pokuta 160 milionů liber od britského regulátora FSA z prosince 2012. FSA. *UBS fined £160 million for significant failings in relation to LIBOR and EURIBOR.* Dostupné online na: <http://www.fsa.gov.uk/library/communication/pr/2012/116.shtml>.

²¹ *CFTC Orders Barclays to pay \$200 Million Penalty for Attempted Manipulation of and False Reporting concerning LIBOR and Euribor Benchmark Interest Rates.*

Briefing Paper 7/2015

K aktuálním tématům ČNB: dopadová studie o vstupu ČR do bankovní unie a referenční úroková sazba PRIBOR

–
Duben 2015

EURIBOR (*Euro Interbank Offered Rate*) je kromě sesterské noční eurové sazby EONIA referenčním indikátorem, který na základě referencí panelu 25 předních evropských bank indikuje průměrné sazby, za které jsou banky ochotné půjčovat na eurovém mezibankovním trhu. Od roku 1999 EURIBOR posiloval svůj vliv na široké spektrum finančních instrumentů, včetně půjček malým a středním podnikům a domácnostem.

Zdroj: EMMI²²

Reformy referenčních benchmarků. V reakci na skandály s manipulacemi a oslabení důvěry prochází referenční sazby hlubokými reformami.

- Rozsáhlý materiál navrhuující 19 principů pro reformu referenčních sazeb vypracovala Mezinárodní organizace komise cenných papírů (*The International Organization of Securities Commissions, IOSCO*).²³
- Na poměrně flexibilní zásady reforem navrhované ze strany IOSCO navázala Evropská komise a navrhla nařízení, které by pro EU sjednotilo pravidla týkající se poskytování referenčních hodnot, dodávání vstupních údajů a jejich využívání.²⁴ Po přijetí by nařízení platilo i pro ČR.²⁵
- V zájmu transparentnosti Evropský institut pro peněžní trhy (*European Money Markets Institute, EMMI*) také například od 26. září 2014 spustil speciální projekt "*Euribor Whistleblowing web portal*", který každému umožňuje podat, třeba i na anonymní bázi, informace o podezřelé aktivitě, která by mohla ohrozit integritu referenční sazby EURIBOR a stanoví postupy pro jeho prošetření.²⁶
- Podle České bankovní asociace se situace od skandálů s LIBOR a EURIBOR výrazně změnila a ke kotaci v bankách dochází v náležitě transparentních procesech, včetně kontroly ze strany auditorů a mateřských společností bank.²⁷

²² EMMI. *Euribor®*. Dostupné online na: <http://www.emmi-benchmarks.eu/euribor-org/about-euribor.html>.

²³ IOSCO. *Principles for Financial Benchmarks. Final Report*. Dostupné online na: <http://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD415.pdf>.

²⁴ Evropská komise. *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách COM(2013) 641 final*, 2013/0314 (COD). Dostupné v českém jazyce online na: <http://bit.ly/1GwbNxs>.

²⁵ Pro postup legislativního procesu viz Eur-lex. *Procedure 2013/0314/COD*. Dostupné online na: <http://eur-lex.europa.eu/procedure/CS/1041239>.

²⁶ EMMI. *Euribor Whistleblowing web portal*. Dostupné online na: <http://www.emmi-benchmarks.eu/emmi/euribor-whistleblowing-web-portal.html>.

²⁷ *Fakta o PRIBORu*.

Briefing Paper 7/2015

K aktuálním tématům ČNB: dopadová studie o vstupu ČR do bankovní unie a referenční úroková sazba PRIBOR

–
Duben 2015

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY (AMO)

Asociace pro mezinárodní otázky je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Díky svým aktivitám doma i v zahraničí a dlouholeté historii je AMO vnímána jako čelní nezávislá instituce svého druhu v České republice.

K dosažení svých cílů AMO:

- formuluje a vydává studie a analýzy;
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse;
- organizuje vzdělávací projekty;
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média;
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů;
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností;
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

VÝZKUMNÉ CENTRUM AMO

Výzkumné centrum Asociace pro mezinárodní otázky je předním českým think-tankem, který není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskuzi. Hlavním cílem Výzkumného centra je systematické sledování, analýza a komentování mezinárodního dění se zvláštním zaměřením na zahraniční politiku České republiky.

Výzkumné centrum bylo založeno v říjnu 2003 jako analytický útvar Asociace pro mezinárodní otázky se zaměřením na mezinárodní vztahy a zahraniční, bezpečnostní a obrannou politiku. Jádrem VC AMO je [tým analytiků](#), jejichž prostřednictvím nabízíme odbornou expertízu v hlavních problémech světových regionů a klíčových otázkách současné mezinárodní politiky. Výzkumné centrum zpracovává [vlastní odborné studie](#), analytici poskytují [komentáře](#) k aktuálnímu dění prostřednictvím médií. Dedikovanou platformou pro hodnocení mezinárodní politiky je [blog AMO](#).

www.amo.cz

